

A GLOBALIZÁCIÓ ÉS A MŰVELŐDÉS

A globalizációnak ma sokféle értelme van. E rövid terjedelemben nem is a meghatározására, inkább csak néhány jelenségre utalok, ami összefüggésben áll ezzel a fogalommal.

Sok egyéb mellett az egyik jellemzője a posztmodern létünknek az *uniformizáltság*. Ahhoz, hogy a termék sorozatgyártással készüljön, és az egész világon eladható legyen, mindenféle ízlésű embernek tetszenie kell, ehhez pedig – mint a folyó a kavicsoknak – le kell csiszolni az éleit, minden kirívót, különlegest és karakterisztikust fel kell számolni. Aztán a termékeknek emblémákkal, meg mindenféle harsány felirattal teremtenek egy ilyen műkaraktert, de az nem az igazi. Ennek semmi köze ahhoz, amikor még az emberek egyedileg készítették az öltönyüket, a cipőjüket és a bútort, hogy akkor a szabónak, a cipésznek, az asztalosnak a keze nyoma rajta maradt a valóban egyedi terméken. Nem is beszélve a régi tradicionális társadalmakról, amikor majd mindent maguk termeltek és készítettek el az emberek. Ma előtenek minket azok a profi termékek, amelyeknek semmi közük senkinek semmilyen személyes képességéhez, jellegtelenek, de a maguk módján tökéletesek. A rajtunk lévő ruhától az autónkig, a whiskytól az esti televízió-műsorban megnézett amerikai akciófilmig minden ilyen, amit használunk. És a pénzkeresetünk érdekében is ilyen termékek létrehozásán dolgozunk, szóval a szórakozásunk ugyanolyan *személytelen*, mint a munkánk.

Ezzel szemben többé-kevésbé mindennek az ellenkezője sejlik fel abban, ami az ún. *lokális közösség*. Az elszemélytelenedéssel szemben a személyes kapcsolatok, a városi individualizmussal szemben a közösségek ereje, az elidegenedett modernizmussal szemben a hagyományörzés, az áttekinthetetlen és túlbonyolított nagy társadalommal szemben a viszonyok átláthatósága és egyszerűsége.

Megfordult tehát a világ, eddig mindig fenn, a központban születtek az értékek, és azok szivárogtak lassan le a végekre, most, mintha az, ami fenn történik, az lenne káros, és ami a végeken zajlik, az a megbecsülendő.

Sajnos – és erre határozottan szeretném felhívni a figyelmet – bizonyos mértékig ez is leegyszerűsítés, ahogyan az ellenkezője is az volt, de erre nem tudok most kitérni.

De az kétségtelen, hogy a régi, klasszikus kultúrafelfogás, amelyik azért a fenn lévő, azaz a „magaskultúra” tartalmait közvetítette lefelé, bajba került. Úgy látom, hogy közel sem olyan egyszerű a feladat, ahogyan régen gondolták, nem elég átadni magasztos eszményeket és elsajátítani fontos ismereteket.

A kultúra szerepe a helyi értékek megfogalmazódásának segítésében az, hogy helyben vagy egy körzetben vagy egy iskolában meg kell kísérelni egy egészen *más elvű diskurzust létrehozni, mint ami ma a nagyvilágban uralkodik*. Nem vesztésként, nem valamiféle pótlékként és nem is a nagyvilággal szembeszegülve. Hanem azért, mert szükség is van rá és lehetőség van rá. Közvetlen emberi közösségben józanul és reálisan, lépésről lépésre haladva meg kell kísérelni jobban megoldani az élet gondjait, mint ahogy az eddig a nagyvilágnak sikerült. Nem pénzzel, nem üzleti szándékkal, nem receptszerűen, nem formálisan, nem elszántan nyomulva, ahogyan az üzleti életben kell, hanem megfontoltan, okosan, együttműködve, személyesen és közösen.

Azaz nem le kell hozni az értékeket, elsősorban nem át kell adni, hanem közösen, egymással összefogva *meg kell csinálni* a tartalmasabb, az értékekben gazdagabb életet.

Végül azt javaslom, hogy az értékek éltetésében (őrzésében, továbbadásában, de leginkább teremtésében) használjuk fel azt a sokszínű eszközrendszert, ami *a magyar művelődés*.